ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 19.6.2024 г.
COM(2024) 623 final

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Румъния

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 623 final}

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Румъния

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета[1], и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси[2], и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета по икономическа политика,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета[3], с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост, влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По Механизма за възстановяване и устойчивост се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от ЕС. В съответствие с приоритетите на европейския семестър той спомага за постигането на икономическо и социално възстановяване и за изпълнението на устойчиви реформи и инвестиции, по-специално за насърчаването на екологичния и цифровия преход и за укрепването на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и за стимулирането на растежа и

[1] ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

[3] Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj

създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, за подобряването на териториалното сближаване в рамките на ЕС и за подкрепата на непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права.

(2) Регламентът REPowerEU[4], приет на 27 февруари 2023 г., има за цел постепенното премахване на зависимостта на ЕС от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще спомогне за постигането на енергийна сигурност и диверсификация на енергийните доставки на ЕС, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Румъния добави нова глава за REPowerEU към своя национален план за възстановяване и устойчивост, за да финансира ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU.

(3) На 16 март 2023 г. Комисията публикува Съобщението „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.“[5], за да допринесе за оформянето на политическите решения и да се създадат рамкови условия за увеличаване на растежа. Съобщението е структурирано около девет взаимно подсилващи се движещи сили в областта на конкурентоспособността. Сред тези движещи сили достъпът до частен капитал, научните изследвания и иновациите, образованието и уменията и единният пазар се открояват като основни приоритети на политиката за реформи и инвестиции с цел справяне с настоящите предизвикателства, свързани с производителността, както и за изграждане на дългосрочна конкурентоспособност на ЕС и неговите държави членки. След съобщението Комисията публикува на 14 февруари 2024 г. годишния доклад за единния пазар и конкурентоспособността[6]. В доклада се описват подробно конкурентните предимства на единния пазар на Европа и съответните предизвикателства, като се проследява развитието през годината с оглед на деветте фактора на конкурентоспособността.

(4) На 21 ноември 2023 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж за 2024 г.[7], с което постави началото на цикъла на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2024 г. На 22 март 2024 г. Европейският съвет одобри приоритетите на обзора във връзка с четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 21 ноември 2023 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2024 г., в който посочи Румъния като една от държавите членки, които могат да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси, и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, която Съветът прие на 12 април 2024 г., както и предложението за съвместния доклад за заетостта за 2024 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права, което Съветът прие на 11 март 2024 г.

---

4 Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

(5) На 30 април 2024 г. влезе в сила новата рамка на ЕС за икономическо управление. Рамката включва новия Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета. Тя включва също изменения Регламент (ЕО) № 1467/97 за прилагане на процедурата при прекомерен дефицит и изменената Директива 2011/85/ЕС за бюджетните рамки на държавите членки[8]. Целите на новата рамка са устойчивост на държавния дълг и устойчив и приобщаващ растеж чрез постепенна фискална консолидация, както и реформи и инвестиции. С нея се насърчава националната ангажираност, като средносрочната ѝ насоченост е по-силна в съчетание с по-ефективно и съгласувано прилагане. Всяка държава членка следва да представи на Съвета и на Комисията национален средносрочен фискално-структурен план. Националните средносрочни фискално-структурни планове съдържат фискалните ангажименти, ангажиментите за реформи и инвестиции на държавата членка, като обхващат период на планиране от 4 или 5 години в зависимост от нормалната продължителност на националния законодателен цикъл. Планът на нетните разходи[9] в националните средносрочни фискално-структурни планове следва да отговаря на изискванията на Регламент (ЕС) 2024/1263, включително на изискванията за правдоподобно низходяща тенденция на консолидирания държавен дълг най-късно до края на периода на корекция или за задържане на консолидирания държавен дълг на разумни равнища под 60 % от БВП, както и за свеждане и/или поддържане на бюджетния дефицит на равнище под референтната стойност от 3 % от БВП в средносрочен план. Когато държава членка се ангажира със съответен набор от реформи и инвестиции в съответствие с критериите, определени в Регламент (ЕС) 2024/1263, периодът на корекция може да бъде удължен най-много с 3 години. За да подпомогне изготвянето на тези планове, на [21 юни] 2024 г. Комисията трябва да предостави на държавите членки насоки относно съдържанието на плановете и последващите годишни доклади за напредъка, които те ще трябва да представят, и в съответствие с член 5 от Регламент (ЕС) 2024/1263 ще им предаде технически насоки относно фискалните корекции (референтни траектории и техническа информация, когато е приложимо). Държавите членки следва да представят своите средносрочни фискално-структурни планове до 20 септември 2024 г., освен ако държавата членка и Комисията споразумеят да удължат този срок в разумни граници. Държавите членки следва да гарантират участието на своите национални парламенти и консултациите с независими фискални институции, социалните партньори и други заинтересовани страни на национално равнище, когато е уместно.

---

8 Регламент (ЕС) 2024/1264 на Съвета от 29 април 2024 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 1467/97 за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит (ОВ L, 2024/1264, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) и Директива (ЕС) 2024/1265 на Съвета от 29 април 2024 г. за изменение на Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (ОВ L, 2024/1265, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

9 Нетни разходи съгласно определението в член 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 на Съвета от 29 април 2024 г. (ОВ L 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Нетни разходи означава държавни разходи след приспадането на: i) разходите за лихви, ii) дискреционните мерки по отношение на приходите, iii) разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, iv) националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, v) цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и vi) еднократните и други временни мерки.

(6) През 2024 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете спомагат за ефективното справяне с всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г., 2022 г. и 2023 г. продължават да бъдат еднакво актуални и за плановете за възстановяване и устойчивост, преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(7) На 31 май 2021 г. Румъния представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V към посочения регламент. На 29 октомври 2021 г. Съветът прие своето решение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния[10], който бе изменен на 8 декември 2023 г. съгласно член 18, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241 за актуализиране на максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа, както и за да бъде включена главата за REPowerEU[11]. Отпускането на траншовете зависи от решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, че Румъния е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

(8) На 13 май 2024 г. Румъния представи своята национална програма за реформи за 2024 г. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2024 г. отразява също шестмесечното докладване на Румъния относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.

(9) На 19 юни 2024 г. Комисията публикува доклада за Румъния[12] за 2024 г. В него беше оценен напредъкът на Румъния в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2023 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Румъния на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също напредъкът на Румъния при

[10] Решение за изпълнение на Съвета от 3 ноември 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

[11] Решение за изпълнение на Съвета от 8 декември 2023 г. за изменение на Решение за изпълнение от 29 октомври 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния (ST 15833/23; ST 15833/23 ADD 1).

[12] SWD(2024) 623 final.

прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на ЕС в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие.

(10) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Румъния. Основните констатации от извършената от Комисията оценка на макроикономическите уязвимости за Румъния за целите на посочения регламент бяха публикувани през март 2024 г.[13]. На 19 юни 2024 г. Комисията стигна до заключението, че в Румъния са налице прекомерни макроикономически дисбаланси. По-специално Румъния е изправена пред уязвимости, свързани с външните сметки, главно по отношение на големи и нарастващи държавни дефицити, които продължават да съществуват, докато значителният натиск върху цените и разходите се е увеличил, а политическите действия са слаби. Дефицитът по текущата сметка се подобри до известна степен през 2023 г., най-вече поради по-слабото частно потребление и положителните разлики по отношение на търговията, но остава осезаемо голям и не се очаква да се подобри през тази и следващата година. В резултат на това нетната международна инвестиционна позиция вече не се подобрява като дял от БВП въпреки високия растеж на номиналния БВП, а поради продължаващите големи дефицити по текущата сметка съществува риск тя да се влоши още повече. Общата инфлация намаля, но базисната инфлация остава много висока, съвсем малко по-ниска от скорошния си пик и по-висока, отколкото преди една година. Динамиката на заплатите и разходите за труд се ускори през 2023 г. и продължи да бъде силна през 2024 г., което отчасти отразява големите увеличения на минималната работна заплата и заплатите в държавния сектор на фона на свиване на пазара на труда. Това доведе до опасения за разходната конкурентоспособност, докато неразходната конкурентоспособност продължава да бъде възпрепятствана от структурни затруднения. Поради всички тези фактори се засилват опасенията относно затвърждаването на загубата на конкурентоспособност и забавянето на необходимото подобрение на търговския баланс. Фискалната ситуация, на която основно се дължи високият дефицит по текущата сметка, се влоши през изминалата година. Очаква се големият бюджетен дефицит да се влоши още повече през 2024 г. и 2025 г. Съотношението на държавния дълг към БВП нарасна въпреки високия растеж на номиналния БВП и остава умерено — 53 %, но голям дял от него е деноминиран в чуждестранна валута. Поддържането на високи бюджетни дефицити може да увеличи външната задлъжнялост и да направи Румъния по-зависима от източници на външно финансиране, като остави страната уязвима на промени в нагласите на инвеститорите и на външни сътресения. Ответните мерки на политиката за преодоляване на установените уязвимости са слаби. Надеждната фискална консолидация е от съществено значение за намаляване на рисковете за стабилността на икономиката. Поради това е необходимо да се спазват препоръките в рамките на процедурата при прекомерен дефицит и да се осъществяват изцяло структурните реформи във фискалната област, включени в ПВУ, по-специално тези, които имат за цел структурно увеличаване на държавните приходи, както и много по-строг контрол на разходите в сравнение с

[13] SWD(2024) 83 final.

последните години. Изпълнението на реформите на ПВУ и инвестициите извън фискално-структурните реформи също ще повишат конкурентоспособността.

(11) Въз основа на данни, потвърдени от Евростат[14], дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Румъния се е увеличил от 6,3 % от БВП през 2022 г. на 6,6 % от БВП през 2023 г., а консолидираният държавен дълг се е увеличил от 47,5 % от БВП в края на 2022 г. на 48,8 % от БВП в края на 2023 г.

(12) Румъния е обект на процедура при прекомерен дефицит от 2020 г. насам. На 3 април 2020 г. Съветът прие Решение (ЕС) 2020/509 съгласно член 126, параграф 6 от ДФЕС относно наличието на прекомерен дефицит в Румъния поради планирано неспазване през 2019 г. на критерия за дефицита от ДФЕС и отправи препоръка съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС за прекратяване на прекомерния бюджетен дефицит най-късно до 2022 г. С оглед на сериозното свиване на икономическата активност, свързано с пандемията от COVID-19, на 18 юни 2021 г. Съветът прие преразгледана препоръка към Румъния съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС за прекратяване на прекомерния дефицит най-късно до 2024 г.

(13) В препоръката си от юни 2021 г. съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС Съветът препоръча на Румъния да намали номиналния си дефицит до 8,0 % от БВП през 2021 г., 6,2 % от БВП през 2022 г., 4,4 % от БВП през 2023 г. и 2,9 % от БВП през 2024 г. Това е в съответствие с номиналните темпове на растеж на нетните първични държавни разходи от 3,4 % през 2021 г., 1,3 % през 2022 г., 0,9 % през 2023 г. и 0,0 % през 2024 г. Това съответства на годишни структурни корекции в размер на 0,7 % от БВП през 2021 г., 1,8 % от БВП през 2022 г., 1,7 % от БВП през 2023 г. и 1,5 % от БВП през 2024 г. В препоръката също така се уточнява, че всички извънредни приходи следва да се използват за намаляване на дефицита по консолидирания държавен бюджет. От Румъния беше поискано също така да докладва на всеки шест месеца за действията, предприети за изпълнение на препоръката, докато прекомерният дефицит бъде коригиран.

(14) Номиналният дефицит достигна 6,6 % от БВП през 2023 г. и силно се различаваше от целта за номинален дефицит от 4,4 % от БВП, заложена в рамките на процедурата при прекомерен дефицит. Основната причина за това отклонение е продължаващият висок ръст на държавните разходи, дължащ се най-вече на социалните трансфери, разходите за стоки и услуги и капиталовите разходи. Номиналният дефицит за 2023 г. беше повлиян и от отчитането на плащанията за заплати в държавния сектор (на стойност 0,5 % от БВП) вследствие на съдебни решения. Важно е да се отбележи, че макроикономическият контекст е благоприятен за фискална консолидация. Икономическите резултати на Румъния след приемането на препоръката от юни 2021 г. като цяло съответстват на очакванията, въпреки икономическите сътресения, които настъпиха оттогава насам. Увеличението на държавните приходи беше много по-бързо от очакваното, което отразява високия дял на данъците в структурата на икономическия растеж и високата инфлация.

(15) Подобряването на структурното салдо през 2023 г. беше по-слабо от препоръчаното от Съвета. Структурното фискално салдо на Румъния остава като цяло непроменено през 2023 г. за разлика от препоръчаното от Съвета подобрение от 1,7 % от БВП. Ръстът на нетните първични разходи (коригиран за

[14] Евростат, Euro Indicators, 22.4.2024 г.

еднократните мерки и за мерките на фискалната политика по отношение на приходите) беше по-висок от препоръчания през 2023 г. — 11,8 % от БВП спрямо целта от 0,9 %, препоръчана от Съвета. Както и през предходните години, обхванати от действащата препоръка съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС, повечето извънредни приходи от приходната част бяха използвани за финансиране на допълнителни разходи. Въз основа на гореизложеното Комисията е на мнение, че Румъния не е предприела ефективни действия в отговор на препоръката на Съвета от юни 2021 г. съгласно член 126, параграф 7 от ДФЕС.

(16) На 10 май 2024 г. румънските власти докладваха за „предприетите действия за коригиране на прекомерния дефицит“. В този доклад се потвърждава заложената в бюджета цел за бюджетен дефицит от 4,9 % от БВП за 2024 г., но също така се подчертава, че изпълнението на бюджета през първите три месеца на годината е довело до бюджетен дефицит от 2,06 % от БВП, което е с 0,6 процентни пункта от БВП над дефицита, отчетен през същия период на миналата година, когато годишният дефицит е бил 6,6 % от БВП. По-високият дефицит през първите три месеца на 2024 г. в сравнение със същия период на миналата година се обяснява главно с бързото нарастване на държавните разходи, главно поради по-високите инвестиционни разходи.

(17) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 3,3 % през 2024 г. и с 3,1 % през 2025 г., а ХИПЦ-инфлацията да бъде 9,7 % през 2024 г. и 5,9 % през 2025 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 6,9 % от БВП през 2024 г., а съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 50,9 % до края на 2024 г. В прогнозираното увеличение на дефицита през 2024 г. е отразено главно бързото нарастване на текущите държавни разходи. Очаква се увеличението на заплатите в държавния сектор да се ускори значително, което отразява неотдавнашното дискреционно увеличение на заплатите в секторите на образованието, здравеопазването и отбраната. Преизчисляването на пенсиите в контекста на пенсионната реформа ще доведе до краткосрочни разходи през 2024 г. и 2025 г., като впоследствие реформата ще генерира големи икономии в средносрочен и дългосрочен план. През 2024 г. се очаква публичните инвестиции като дял от БВП да останат като цяло стабилни на високото равнище, достигнато през 2023 г., поради бързо нарастващите капиталови разходи на местните органи и използването на средства от фондовете за възстановяване и устойчивост.

(18) През 2024 г. се очаква растежът на държавните приходи да надхвърли растежа на номиналния БВП, което отразява високия дял на данъците в структурата на икономическия растеж, усилията за подобряване на събирането на данъци чрез цифровизация на данъчната система и въздействието на приетия през есента на 2023 г. пакет от мерки за увеличаване на приходите, благодарение на който се очаква държавните приходи да се увеличат с около 1 % от БВП. Пакетът се състои главно от увеличаване на корпоративното данъчно облагане, по-специално за микропредприятията, увеличаване на данъчното облагане на физическите лица, произтичащо от частичното премахване на преференциалните данъчни облекчения в секторите на строителството и селското стопанство, премахване на намалените ставки на ДДС за избрани стоки и услуги, увеличаване на акцизите и въвеждане на специален данък върху оборота на банките и многонационалните дружества. Пакетът включва и мерки по

отношение на разходите, включително рационализиране на държавната администрация и прилагане на по-строги условия за допустимост на държавните служители да получават ваучери за почивка и надбавки за храна. Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция се очаква да бъде като цяло неутрална и да възлиза на 0,1 % от БВП през 2024 г.

(19) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. разходите в размер на 1,0 % от БВП ще бъдат финансирани с безвъзмездна подкрепа („безвъзмездни средства“) от Механизма за възстановяване и устойчивост през 2024 г. в сравнение с 0,1 % от БВП през 2023 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства от Механизма за възстановяване и устойчивост, ще продължат да дават възможност за висококачествени инвестиции и реформи за повишаване на производителността без пряко въздействие върху салдото и държавния дълг по консолидирания държавен бюджет на Румъния. Румъния приема, че разходите, обезпечени със заеми от Механизма за възстановяване и устойчивост, възлизат на 0,2 % от БВП през 2024 г. и на 1,2 % от БВП през 2025 г. в сравнение с 0,3 % от БВП през 2023 г.

(20) На 14 юли 2023 г.[15] Съветът препоръча на Румъния да предприеме действия за прекратяване на действащите спешни мерки за енергийна подкрепа, като използва съответните икономии за намаляване на бюджетния дефицит възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. В допълнение Съветът уточни, че ако нови увеличения на цените на енергията наложат предприемането на нови или продължаващи мерки за подкрепа, Румъния следва да гарантира, че тези мерки са насочени към закрила на уязвимите домакинства и предприятия, че са фискално достъпни и че запазват стимулите за икономии на енергия. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. нетните бюджетни разходи[16] за спешните мерки за енергийна подкрепа се оценяват на 0,3 % от БВП през 2023 г. и се очаква да бъдат -0,1 % от БВП през 2024 г. и 2025 г. Схемите за подпомагане с общо въздействие от 0,5 % от БВП през 2024 г. и 0,4 % от БВП през 2025 г. ще останат в сила, но се очаква тяхното въздействие да бъде компенсирано от извънредните данъци, идващи от дружествата за производство и разпределение на енергия. Бюджетни разходи за мерките за подкрепа, насочени към защита на уязвимите домакинства и предприятия, се оценяват на 0,2 % от БВП през 2024 г., от които по-малко от 0,1 % от БВП запазват ценовия сигнал за намаляване на търсенето на енергия и повишаване на енергийната ефективност. Ако съответните икономии от намаляването на нетните бюджетни разходи на спешните мерки за енергийна подкрепа се използват за намаляване на бюджетния дефицит, както се препоръчва от Съвета, тези прогнози ще доведат до фискална корекция от 0,4 % от БВП през 2024 г., докато нетните първични разходи, финансирани на национално равнище, се предвижда да имат експанзионистичен принос към фискалната позиция от 1,2 % от БВП през същата година. Не се предвижда спешните мерки за енергийна подкрепа да бъдат прекратени възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. Това не е в съответствие с препоръчаното от Съвета. Освен това не се очаква съответните

[15] Препоръка на Съвета относно националната програма за реформи на Румъния за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Румъния за 2023 г. (ОВ C 312, 1.9.2023 г., стр. 216).

[16] Стойността представлява равнището на годишните бюджетни разходи за тези мерки, включително приходите и разходите и, когато е приложимо, след приспадане на приходите от данъци върху извънредните печалби на доставчиците на енергия.

икономии да бъдат напълно използвани за намаляване на дефицита по консолидирания държавен бюджет. Тези рискове не са в съответствие с препоръката на Съвета.

(21) По-конкретно Съветът препоръча на Румъния също така да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира, че безвъзмездните средства по Механизма и другите фондове на Съюза се усвояват ефективно, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. финансираните на национално равнище публични инвестиции се очаква да се увеличат до 3,3 % от БВП през 2024 г. от 2,3 % от БВП през 2023 г. Това е в съответствие с препоръчаното от Съвета. На свой ред, публичните разходи, финансирани от приходи от фондове на ЕС, включително безвъзмездни средства по Механизма за възстановяване и устойчивост, се очаква да намалеят до 2,3 % от БВП през 2024 г. (от 3,3 % от БВП през 2023 г.). Това намаляване се дължи на края на програмния период 2014—2020 г. на структурните фондове на ЕС, като средства по тази линия са на разположение до 2023 г.

(22) Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, и при условие че политиката остане непроменена, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 7,0 % от БВП през 2025 г. Съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 53,9 % до края на 2025 г. Увеличението на дефицита през 2025 г. отразява главно краткосрочните разходи за пенсионната реформа, която се очаква да добави още 0,5 % от БВП към дефицита през 2025 г. спрямо базовия сценарий без реформа. Известно забавяне на капиталовите разходи обаче е вероятно след местните избори и се очаква нарастването на текущите разходи, с изключение на пенсиите, леко да се забави. Прогнозата за дефицита за 2025 г. не включва потенциалните допълнителни приходи, произтичащи от реформата на данъчния режим на микропредприятията и широката данъчна реформа, които са част от ПВУ и понастоящем са в процес на изготвяне. Тези реформи имат потенциала да генерират значителни приходи за правителството и ако са правилно разработени и приложени, да намалят в значителна степен дефицита за 2025 г. в сравнение с прогнозата. Разумната фискална политика следва да допринесе за намаляване на базисната инфлация, която е доста над средната за ЕС и може да доведе до загуба на конкурентоспособност, ако продължи, както и да допринесе за укрепване на външната позиция.

(23) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Очаква се те да спомогнат за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за държавата препоръки. В този кратък срок бързото и ефективно изпълнение на плана, включително на главата за REPowerEU, е от съществено значение за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност на Румъния чрез екологичния и цифровия преход, като същевременно се гарантира социална справедливост. За да бъдат изпълнени ангажиментите по плана до август 2026 г., от съществено значение е Румъния да ускори значително изпълнението на реформите и инвестициите, като осигури ефективно управление и укрепи административния капацитет. Систематичното участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество

и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост.

(24) Като част от междинния преглед на фондовете на политиката на сближаване, в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060 от Румъния се изисква да направи преглед на всяка програма до март 2025 г., като вземе предвид, наред с другото, предизвикателствата, посочени в специфичните за държавата препоръки за 2024 г., както и на своя национален план в областта на енергетиката и климата. Този преглед представлява основата за окончателното разпределение на финансирането от ЕС, включено във всяка програма. Румъния постигна напредък в прилагането на политиката на сближаване и Европейския стълб на социалните права, но все още са налице предизвикателства и продължават да съществуват значителни териториални различия в инвестициите и заетостта между столичния регион и другите региони, както и между градските и извънградските райони. От решаващо значение е да се ускори изпълнението на програмите на политиката на сближаване и да се укрепи административният капацитет на национално и регионално равнище. Договорените в програмите приоритети продължават да бъдат актуални. Особено внимание следва да се обърне на подобряването на управлението и устойчивостта на секторите на водите, отпадъчните води и отпадъците. Също толкова важно е да се подобри производителността на труда и капацитетът на предприятията за иновации, като се постави акцент върху целенасочена подкрепа за бизнеса, включително публично-частното сътрудничество и участието в европейски инициативи за научни изследвания и иновации. Инвестициите в железопътната мрежа и в устойчивия градски транспорт следва да продължат да бъдат приоритет, наред с опазването на биологичното разнообразие. Освен това от ключово значение е развитието на административен капацитет на национално и поднационално равнище, с акцент върху укрепването на регионалните и местните власти. Следва да се гарантира изпълнението на териториалните планове за справедлив преход, включително постепенното премахване на въглищата до 2032 г. Публичните служби по заетостта следва да продължат да се подобряват. В това отношение е особено важно да се подобри ефективността на мерките за активизиране на пазара на труда за жените, младите хора, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение, хората с увреждания и маргинализираните общности, като например ромите. Необходими са инвестиции в образование и обучение, както и в повишаване на квалификацията и преквалификация на населението. За уязвимите групи достъпността и качеството на социалните и дългосрочните грижи, както и на здравните услуги в цялата страна трябва да се подобрят, докато мерките за деинституционализация трябва да се ускорят. Енергийната бедност също продължава да бъде значително предизвикателство. При извършването на междинния преглед следва да се обърне допълнително внимание на предоставянето на социални жилища и свързаните с тях социални услуги, както и на устойчивото развитие на по-малките градски райони, които са изправени пред постоянен недостиг на административен капацитет. Преодоляването на тези предизвикателства би допринесло и за подпомагане на възходящата социална конвергенция в съответствие с втория етап на анализа по държави на службите на Комисията въз основа на характеристиките на Рамката

за социална конвергенция[17]. Румъния би могла също така да използва инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“ в подкрепа на инвестициите в биотехнологии (като например инвестиции в използването на изкуствен интелект в медицинския сектор и в научни изследвания и продуктивни инвестиции в критично важни лекарства), в цифрови и в чисти технологии и в дълбокотехнологични иновации; както и за да инвестира в капацитет за справяне с недостига на умения, като например уменията, необходими за разработването на тези технологии от критично значение.

(25) Въпреки неотдавнашните подобрения рискът от бедност и неравенството продължават да бъдат високи, като са налице значителни различия между групите от населението и между регионите, докато достъпът до заетост и образование в Румъния все още е неравномерно разпределен. Системата за социална закрила все още показва ограничена ефективност при намаляването на рисковете от бедност и неравенствата, както и недостатъчен достъп и ниска адекватност. Освен това равнището на заетост остава едно от най-ниските в ЕС, по-специално за по-слабо представените групи. На последно място, трудностите при осигуряването на равен достъп до висококачествено образование и обучение оказват отрицателно въздействие върху приобщаващия растеж.

(26) Планът за възстановяване и устойчивост включва мерки, свързани с предизвикателствата, посочени в съображение 25. Тези мерки включват реформа на системата за закрила на пълнолетните лица с увреждания, реформа за въвеждане на работни карти и формализиране на работата на домашните помощници, инвестиции за схеми за повишаване на квалификацията/преквалификация на служителите в предприятията, реформа на системата за задължително образование за предотвратяване и намаляване на преждевременното напускане на училище и инвестиция за разработването на рамкова програма за непрекъснато обучение на специалисти в областта на образованието в ранна детска възраст. Програмите за сближаване включват и свързани мерки, като например специални интервенции, насочени към младежката заетост, насърчаването на активността и интегрирането на групите в неравностойно положение на пазара на труда, както и социалното приобщаване на лицата, принадлежащи към уязвими групи. Бързото им прилагане би допринесло за справяне с предизвикателствата, посочени в съображение 25, и би подпомогнало възходящата социална конвергенция.

(27) С оглед на задълбочения преглед на Комисията и заключението ѝ относно наличието на прекомерни дисбаланси, препоръките по член 6 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 са отразени в препоръки 1 и 2 по-долу. Политиките, посочени в препоръка 1, спомагат за преодоляване на слабостите, свързани с големия дефицит по текущата сметка и държавния дефицит, които правят икономиката потенциално уязвима на сътресения и допринасят за високата инфлация. Политиките, посочени в препоръка 2, спомагат за преодоляване на слабостите, свързани с разходната конкурентоспособност, дължаща се на увеличение на заплатите, надхвърлящо ръста на производителността на труда, и на неразходната конкурентоспособност поради структурни затруднения.

[17] SWD(2024) 132 final.

ПРЕПОРЪЧВА на Румъния да предприеме през 2024 г. и 2025 г. следните действия:

1. Да представи своевременно средносрочния фискално-структурен план. Да затегне фискалната политика с цел постигане на фискална корекция за 2024 г. като цяло. През 2025 г. в съответствие с изискванията на реформирания Пакт за стабилност и растеж да ограничи растежа на нетните разходи[18] до равнище, съобразено с намаляването на дефицита по консолидирания държавен бюджет до референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и поддържането на разумно равнище на консолидирания държавен дълг в средносрочен план.

2. Значително да ускори изпълнението на програмите по политиката на сближаване и плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, като гарантира приключването на реформите и инвестициите до август 2026 г. чрез осигуряване на ефективно управление и укрепване на административния капацитет. В контекста на междинния преглед да продължи да поставя акцент върху договорените приоритети, като предприеме действия за по-добро задоволяване на нуждите по отношение на социалното жилищно настаняване, свързаните с него социални услуги и развитието на по-малките градски райони, като същевременно вземе предвид възможностите, предоставени от инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“ за подобряване на конкурентоспособността.

Съставено в Брюксел на година.

За Съвета
Председател

[18] Съгласно член 2, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на разходите за лихви, дискреционните мерки по отношение на приходите, разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и еднократните и други временни мерки.